

kwartaal

4

jaar

1987

Kwartaaloverzicht binnenlandse veiligheidsdienst

ministerie van binnenlandse zaken

Nr. 2070.330

KWARTAALOVERZICHT
BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST
4e KWARTAAL 1987

INDEX KWARTAALOVERZICHT 4e KWARTAAL 1987

I. ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

- Spionage wereldwijd
- De Sovjet persvertegenwoordiging in Nederland

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

- Internationale bijeenkomst van communistische en niet communistische linkse partijen bij viering oktoberrevolutie in Moskou
- Trotskisme: USFI in Nederland
- Socialistische Partij: geen partij voor congressen

III. POLITIEK (GEWELDDADIG) ACTIVISME

- AKB zoekt nieuwe impulsen
- Pluriformiteit of verbrokkeling in het politiek activisme
- Actie-overzicht 1987

IV. TERRORISME

- Iers terrorisme
- De PKK in Nederland

**I. ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN-
=====**
EN VEILIGHEIDSDIENSTEN
=====

SPIONAGE WERELDWIJD

In het vierde kwartaal heeft de internationale pers veel aandacht besteed aan het verschijnsel van de illegale uitvoer naar het Oostblok van geavanceerde Westerse technologie. De activiteiten van met name de Sovjetrussische inlichtingendiensten, gericht op het verwerven van hoogwaardige technologie, zijn dan ook in de afgelopen jaren een steeds groter deel gaan uitmaken van de totale inlichtingen-inspanning. Zonder twijfel moet een en ander gezien worden tegen de achtergrond van het streven van de huidige Sovjet-leiding om de technologische achterstand op het Westen zo spoedig mogelijk in te lopen.

1. Eind oktober berichtte de pers, dat de Griekse electronica-expert M. M , in 1984 vice-president van Standard Electric Hellas, leden van de Sovjetrussische handelsmissie te Athene technologische informatie met betrekking tot de Stinger-raket in handen zou hebben gespeeld.
De arrestatie van M vond plaats in 1985 op aanwijzing van de in 1984 in Athene gedefecteerde GRU-officier S. B .
Op basis van de door de Griek verstrekte inlichtingen slaagden de Sovjets er in de SA-14 raket te produceren die, naar verluidt, nagenoeg identiek is aan de Amerikaanse Stinger-luchtafweerraket.
2. Tussen 1982 en 1985 blijkt de Schotse dochteronderneming van het in New Jersey (USA) gevestigde bedrijf Consarc technologie en materiaal verkocht te hebben aan de Sovjet-Unie. Als gevolg van deze transactie zijn de Sovjets thans in staat het duurzame "carbon-carbon" te produceren, een stof die extreem hoge temperaturen kan doorstaan en vele militaire toepassingen kent, onder andere bij de productie van kernkoppen. Amerikaanse autoriteiten bestempelden dit geval van illegale technologie transfer als "zeer ernstig" en trokken zelfs vergelijkingen met de Toshiba-affaire in Japan en Kongsberg-zaak in Noorwegen, waarin de Sovjet-Unie de hand wist te leggen op geavanceerde apparatuur, met behulp waarvan de Sovjet-Unie haar onderzeeërs van geluidarme schroeven kon voorzien.

Overigens concludeerde een Noors rapport over het onderzoek dat ingesteld werd naar aanleiding van de Kongsberg-affaire en dat 22 oktober openbaar werd gemaakt, dat minstens 7 Europese bedrijven betrokken zijn geweest bij de illegale export van technologie naar de USSR en China.
Volgens het onderzoeksrapport ging het om Westduitse, Britse, Franse en Italiaanse ondernemingen.

3. Naar aanleiding van de illegale export naar de Sovjet-Unie van een ultramoderne computer, beschuldigde het Pentagon het Amerikaanse Ministerie van Handel eind september van "grof gebrek aan verantwoordelijkheidszin". Genoemd ministerie had ten onrechte het groene licht gegeven voor de verkoop van een hoogwaardige IBM-computer aan

het Westduitse bedrijf "Transnautic", dat voor 51% in handen is van de Sovjet-Unie.

4. Eind oktober ging de FBI in Silicon Valley over tot de arrestatie van drie personen op beschuldiging van samenzwering met het oogmerk gestolen supercomputertechnologie aan de Sovjet-Unie te verkopen. De Canadese politie arresteerde een vierde verdachte in deze als de "Saxpy-zaak" aangeduide inlichtingen-affaire. Volgens experts is de mini-supercomputer Saxpy zeer geschikt voor het maken van gecompliceerde berekeningen voor de defensie-doeleinden. De Sovjets zouden 4 miljoen dollar hebben willen betalen voor de computer software.
5. Dat ook Franse bedrijven niet altijd de COCOM-bepalingen respecteren bleek uit een aantal persberichten van begin oktober. Het Franse Ministerie van Buitenlandse Zaken had volgens een van deze persberichten toegegeven, dat een aantal met name genoemde Franse bedrijven in de zeventiger jaren de COCOM-bepalingen had overtreden door geavanceerd materiaal te leveren aan de Sovjet-Unie.
6. Een dochteronderneming van de Franse Societe Generale, "Les Accessoires Scientifiques" (LAS), moest zich medio oktober voor een Luxemburgse rechtbank verantwoorden in verband met de uitvoer naar de Sovjet-Unie van elektronische microcircuits, een strategisch product vallend onder de COCOM-bepalingen.
7. Op 1 oktober meldde het Westduitse blad "Die Welt", dat onder de keldergewelven van de in aanbouw zijnde BRD-Ambassade te Moskou een tunnel ontdekt was. Sovjet-autoriteiten verklaarden dat de tunnel er was voor "onderhoudswerk". Westduitse veiligheidskringen sloten niet uit dat de tunnel doorgetrokken is naar de naburige Zweedse en Joegoslavische Ambassades.
8. In München werd begin oktober een staatloze vrouw, een voormalige Sovjet-onderdaan, gearresteerd wegens spionage ten behoeve van de Sovjet-Unie.
9. Op 8 oktober kwam de internationale pers met het bericht, dat de zich thans S. noemende Zweed Stig B. niet was teruggekeerd van proefverlof op 4/5 oktober. B. werd in 1979 wegens spionage voor de Sovjet-Unie veroordeeld tot levenslang. Naar aanleiding van de ontsnapping van B. heeft de Zweedse minister van Justitie WICKBOM op 19 oktober zijn portefeuille ter beschikking gesteld.
10. Volgens een persbericht werden op 15 oktober een Sovjet-diplomaat en een Westduitser in West-Berlijn gearresteerd op verdenking van spionage. De Sovjet zou behoren tot de technische staf van de Sovjet-Ambassade in Oost-Berlijn.
11. Op 20 oktober werden de Deense zakenman E. en diens landgenoot, de student H. , die wegens spionage ten behoeve van de Deense inlichtingendienst door een Pools militair tribunaal waren veroordeeld tot respectievelijk 9 en 7 jaar, op borgtocht vrijgelaten door de Poolse autoriteiten. Voor de vrijlating werd door Denemarken 500.000 dollar betaald.

12. In de "Ariane-Spionage affaire" werd op 21 oktober de Franse hoofdverdachte, V. , in vrijheid gesteld. Op 24 oktober gelastte de Franse justitie vervolgens de invrijheidstelling van de laatste verdachte in deze affaire, de industrieel ontwerper H. H. blijft evenwel in voorarrest wegens een oplichtingszaak. Zoals bekend leidde deze spionage-affaire, waarin o.a. gegevens met betrekking tot de Ariane-raket in handen werden gespeeld van de Sovjet-Unie, in april van dit jaar tot de uitwijzing over en weer van 6 Sovjets en 6 Fransen.

Ook in deze verslagperiode trad een aantal "oud-gedienden" uit het inlichtingencircuit even in de schijnwerpers.

13. Arne T. , de in 1985 wegens spionage voor de Sovjet-Unie tot een gevangenisstraf van 20 jaar veroordeelde Noorse ambtenaar van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, werd door een linksextremistische studentengroepering voorgedragen als kandidaat voor een universiteitsraad. Volgens een persbericht van 24 oktober zou T. , die in gevangenschap een studie is begonnen, een goede kans maken om verkozen te worden.
14. Op 21 november verscheen de sinds 1963 in de Sovjet-Unie residerende Britse dubbelspion Kim PHILBY voor de televisie in Letland. Tijdens een interview beschuldigde PHILBY de Westerse inlichtingendiensten ervan, dat zij na de Tweede Wereldoorlog Letse ballingen hadden aangemoedigd zich te verzetten tegen de Sovjet-heerschappij. Overigens vertelde de thans 75-jarige PHILBY dat hij zich, alle tegengestelde berichten ten spijt, zeer goed thuis voelde in de Sovjet-Unie. PHILBY's optreden voor de televisie werd in verband gebracht met pogingen van de Sovjet-autoriteiten om uitingen van nationalisme de kop in te drukken.
15. Teneinde te voorkomen dat "ongelukkige" medewerkers van de Britse inlichtingen- en veiligheidsdiensten hun problemen voorleggen aan de pers, parlementariërs of zelfs Oosteuropese inlichtingendiensten, heeft de Britse regering Sir Philip W. aangesteld als speciale ombudsman. De Britse maatregel moet onder andere gezien worden tegen de achtergrond van het juridische gekrakeel rond de publicatie van het boek "Spycatcher" van de voormalige MI-5 medewerker Peter W. . Overigens zouden er plannen bestaan "Spycatcher" nu ook in een Chinese versie op de markt te brengen.
16. Op 5 november werd de Franse garagehouder S. veroordeeld tot een gevangenisstraf van 6 jaar. S. , destijds als onderofficier werkzaam bij de Franse luchtmacht, had in de jaren 1984 en 1985 de Sovjetrussische militaire inlichtingendienst GRU inlichtingen verstrekt over Franse marine-bases. In deze spionage-affaire werden begin februari 1986 4 Sovjets persona non grata verklaard door Frankrijk. Op haar beurt wees de Sovjet-Unie 4 Franse diplomaten uit.
17. Twee "agenten van de Poolse regering" zouden onder supervisie van een Poolse diplomaat in Madrid getracht hebben te infiltreren in de Poolse vluchtelingengemeenschap in Spanje, aldus een persbericht van 2 november.

18. De DDR-onderdaan Gerhard Kⁱ werd begin november door een rechtbank te Düsseldorf veroordeeld tot een gevangenisstraf van 2 1/2 jaar.
Kⁱ had getracht een Westduitse wetenschapper te recrutereren die toegang had tot computer-technologie met medische toepassing.
 19. Op 7 november meldde de pers dat de Japanse ambassadeeraad Tⁱ in september persona non grata was verklaard door de Sovjet-Unie. Japan retalieerde in oktober met de uitwijzing van de le secretaris bij de USSR-Ambassade te Tokio, S. Kⁱ.
Zoals bekend werden in augustus de Japanse marine-attache TA en de zakenman Oⁱ persona non grata verklaard door de Sovjet-Unie.
Japan retalieerde toen met de uitwijzing van de Sovjet-diplomaat Pⁱ.
 20. Volgens een bericht van 9 november zou de in 1983 vanuit Marokko naar de USA gedefecteerde Sovjet-diplomaat A. Bⁱ de Amerikaanse autoriteiten toestemming hebben gevraagd terug te mogen keren naar zijn geboorteland. Bⁱ, voormalig KGB-officier, zou de weelde van zijn bestaan in het Westen niet hebben kunnen dragen en bij de recente beurskrach een groot deel van zijn vermogen verloren hebben.
 21. Op 11 november meldde de pers dat de Noorse autoriteiten verklaard zouden hebben, dat voor de tweede keer in zes jaar afluisterapparaatuur ontdekt is in de Noorse Ambassade in Praag. Noorwegen heeft krachtig geïnterposeerd bij de Tsjechische regering.
 22. Medio november werden in de BRD twee DDR-onderdanen gearresteerd die via een vrouw werkzaam voor het leger in Heilbronn aan militaire gegevens hadden getracht te komen. De vrouw schakelde evenwel de veiligheidsautoriteiten in.
 23. De Westduitser Rⁱ, die in augustus voorwerp was van een spionnenruil tussen de BRD en de DDR, keerde medio november naar de BRD terug.
Naar verluidt zou Rⁱ, die in de BRD een gevangenisstraf van 8 1/2 jaar uitzat wegens spionage ten behoeve van het KGB, nooit naar de DDR hebben willen vertrekken, doch maakte zijn vertrek deel uit van de ruil tegen de in de DDR gedetineerde Christa-Karin Sⁱ.
- In het afgelopen kwartaal werden wederom enige boeken gepubliceerd op inlichtingengebied c.q. werd publicatie daarvan aangekondigd.
24. "Secret servant. My life with the KGB and the Soviet elite" is een boek van de hand van de Sovjet-defector I. Dⁱ, medewerker bij de Wereld Gezondheids Organisatie (WHO) te Genève, die in 1980 naar Groot-Brittannië defecteerde.
Dⁱ's boek is gewijd aan zijn carrière bij het KGB alsmede aan verschillende facetten van het politieke stelsel in de Sovjet-Unie.
 25. De KGB-officier Yⁱ, die in november 1985 vanuit Washington redefecteerde naar de Sovjet-Unie nadat hij eerder dat jaar politiek asiel vroeg en verkreeg in de USA, zou doende zijn materiaal te verzamelen voor een boek over zijn ervaringen met de CIA.

26. Tenslotte mag niet onvermeld blijven het boek "Veil: The Secret Wars of the CIA 1981-1987" van Bob W , de Amerikaanse auteur die beweert de voormalige CIA-directeur CASEY op diens sterfbed uitspraken te hebben ontlokt betreffende CASEY's rol in de Iran-contrazaak. W 's boek bevat o.a. een gedetailleerde beschrijving van "Ivy Bells", een tegen Sovjet onderwaterkabels gerichte af luisteroperatie die door Ronald P verraden werd aan de Sovjets. P , die van 1980 tot 1985 spioneerde ten behoeve van de Sovjet-Unie, werd in februari 1986 veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf. Hij was als communicatie-specialist werkzaam bij het Amerikaanse Bureau voor Nationale Veiligheid NSA.
27. De Zweedse autoriteiten zouden, aldus een persbericht van 26 november, voornemens zijn buitenlandse vrachtwagenchauffeurs verdacht van inlichtingenactiviteiten te onderwerpen aan een aantal beperkingen. Zo zullen zij een van te voren opgegeven route moeten volgen en hun reis binnen een vooraf bepaalde tijd moeten afleggen. In een vervolgbericht van 14 december werd gesteld, dat Zweedse spionage-experts ontdekt zouden hebben dat een aantal vrachtwagens, met name afkomstig uit de Sovjet-Unie en de DDR, op het dak van zowel auto als aanhanger reflectoren van een licht materiaal, waarschijnlijk metaalfolie, hebben die zouden moeten dienen om Sovjet-spionagesatellieten naar belangrijke Zweedse militaire installaties te loodsen.
28. Volgens persberichten van medio december hebben de BRD en de DDR opnieuw besloten tot een spionnen-ruil. Volgens sommige berichten ging het om 6 Westduitsers tegen 3 DDR-onderdanen; andere berichten maakten melding van een ruil van 3 Westduitsers tegen 3 Oostduitsers; weer andere berichten spraken van 3 DDR-spionnen tegen 9 Westerse spionnen. Hoe het ook zij, er heeft wederom een ruil plaatsgevonden.
29. De FBI heeft op 18 december Mikhail K , 2e secretaris bij de Sovjet VN-missie, gearresteerd. K , die volgens persberichten getracht zou hebben inlichtingen op het gebied van de defensie-technologie te bemachtigen, werd uitgewezen door de USA.
-

De Sovjet persvertegenwoordiging in Nederland

De Sovjet persvertegenwoordigingen in het buitenland spelen, als onderdeel van het Sovjetrussische propaganda- en beïnvloedingsapparaat, een belangrijke rol ter ondersteuning van de buitenlandse politiek van de Sovjet-Unie. Daarnaast worden ze veelvuldig gebruikt als cover voor activiteiten van Sovjetrussische inlichtingendiensten.

Geen enkel land ter wereld hecht zoveel belang aan zijn nationale en internationale pers als de Sovjet-Unie. De Sovjet-pers is qua taak en omvang uniek. Er bestaat geen persvrijheid, alle media-organen zijn formeel in het bezit van het volk maar worden geleid door de Communistische Partij van de Sovjet-Unie (CPSU) en haar organen; objectiviteit wordt niet nagestreefd. De eenzijdige berichtgeving wordt verzekerd door het staatsorgaan GLAVLIT dat belast is met de censuur en dat vooraf elk bericht controleert.

De pers is een machtig instrument in handen van de CPSU voor opvoeding, organisatie en indoctrinatie van de massa. Daarnaast is het een belangrijk propaganda-instrument om de doeleinden van de buitenlandse politiek van de Sovjet-Unie te verwezenlijken.

De Sovjet-pers wordt in Nederland vertegenwoordigd door een persattaché, een 2e secretaris perszaken tevens hoofd van NOVOSTI-Den Haag, een NOVOSTI- en een TASS-correspondent. In onze buurlanden zijn bovendien nog enkele Sovjet-persmedewerkers gestationeerd die eveneens perszaken in Nederland behartigen. Dit betreft ondermeer vertegenwoordigers van het partijblad PRAVDA en van het regeringsblad IZVESTIA in Brussel en van het blad van de Schrijversbond, LITERATURNAYA GAZETA, in Bonn. Deze correspondenten brengen regelmatig bezoeken aan Nederland.

De persattaché

De officiële persvertegenwoordiger van de Sovjet-Unie is de persattaché van de Sovjet Ambassade. Uit hoofde van zijn functie onderhoudt hij de meer officiële persrelaties in het land van accreditering. Hij organiseert persconferenties, woont officiële recepties bij en heeft regelmatig contact met vertegenwoordigers van politieke en maatschappelijke organisaties en bewegingen. Ook verstrekt hij informatie over de binnen- en buitenlandse politiek van de Sovjet-Unie.

In het verleden was de persattaché van de ambassade tevens hoofd van het Sovjet Informatie Bureau (SOVINFORM), het officiële propaganda-agentschap van de Sovjet Unie. Nadat het SOVINFORM in 1961 was opgeheven, nam het persagentschap NOVOSTI zijn plaats in. De persattaché bekleedde daarna tevens de functie van hoofd NOVOSTI in Nederland, totdat enkele jaren geleden de functies werden gescheiden. De huidige persattaché is 2e secretaris Y.Y. B .

Telegrafno Agentstvo Sovetskogo Soyuz (TASS)

Het persbureau TASS werd in 1953 opgericht en is het officiële nieuwsagentschap van de Sovjet Unie. Als zodanig is het de spreekbuis van het politieke apparaat. TASS heeft praktisch een monopolie-positie met betrekking tot de distributie van de berichtgeving uit binnen- en buitenland aan alle dagbladen van de Sovjet Unie. Daarnaast draagt het zorg voor de verspreiding van berichten over de Sovjet Unie in het buitenland.

TASS is echter niet alleen een persagentschap dat informatie inwint en distribueert, maar ook een belangrijk propaganda-orgaan. Formeel is het persbureau rechtstreeks opgehangen aan de ministerraad, maar in de praktijk staat het onder controle van de Afdeling Propaganda van het Centraal Comité (CC) van de CPSU.

Het agentschap heeft meer dan 100 buitenlandse vestigingen. De TASS-correspondenten in het buitenland dienen een stroom van gegevens naar Moskou te zenden; slechts een klein deel daarvan wordt ooit in de Sovjetpers gepubliceerd. Deze gegevens bestaan voor het grootste deel uit open militaire, politieke en economische informatie bestemd voor Sovjet-ministeries en andere overheidsinstellingen. Deze vorm van informatie-inwinning wordt openlijk bedreven.

In tegenstelling tot de Westerse journalist verricht de TASS-correspondent zelf nauwelijks speurwerk voor artikelen. Hij vertrouwt op persconferenties en politieke bijeenkomsten en op een nauwkeurige bestudering van de lokale pers. TASS-correspondenten beschikken meestal niet over een diplomatiek, maar over een dienstpaspoot en hebben dientengevolge geen diplomatieke status.

De TASS-vertegenwoordiger in Nederland is S.R. M. en het agentschap is gevestigd op de Van Oldenbarneveltlaan 96 te Den Haag.

Het "Agentstvo Pechati Novosti (APN)", kortweg NOVOSTI genoemd

De associatie van TASS en SOVINFORM met de Sovjetregering werd in de jaren vijftig te vanzelfsprekend. Een nieuw, meer effectief propaganda-kanaal bleek noodzakelijk. Het antwoord was NOVOSTI.

Het persbureau NOVOSTI werd in 1961 opgericht op initiatief van vier Sovjetorganisaties: de Journalistenbond, de Schrijversbond, de Unie van Vriendschapsverenigingen en de Vereniging voor Verspreiding van Wetenschappelijke en Politieke Kennis. NOVOSTI is formeel onafhankelijk en zou de mening weergeven van het Sovjet volk. In werkelijkheid echter moet het

persbureau zich geheel conformeren aan de richtlijnen van het Politbureau van de CPSU. De afdelingen Buitenland en Propaganda van het CC/CPSU zijn belast met de controle. Bovendien bekleden medewerkers van het Comité voor de Staatsveiligheid (KGB) posities op het hoofdkantoor van NOVOSTI in Moskou.

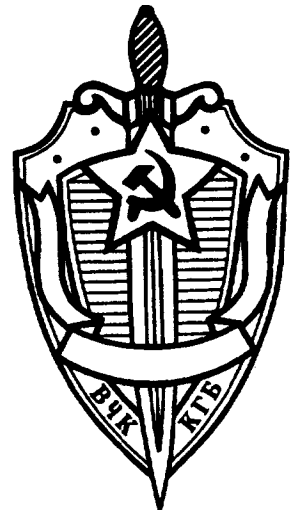
De belangrijkste taak van NOVOSTI is het verspreiden van informatie over de Sovjet Unie ten behoeve van de buitenlandse massa-media. NOVOSTI heeft ruim 110 buitenlandse vestigingen en heeft zakelijke kontakten met duizenden dagbladen en tientallen persbureau's en uitgeverijen over de gehele wereld. Het persbureau geeft kranten, boeken, periodieken en brochures uit in vele talen (ook in het

Nederlands). Mede door de feitelijke afhankelijkheid en de omvang is NOVOSTI een uitermate geschikt instrument om Sovjet-propaganda te bedrijven. Verder heeft het persagentschap tot taak de Sovjet-media te voorzien van informatie over politieke, economische, wetenschappelijke en culturele ontwikkelingen in het buitenland.

Sinds 1968 heeft de Sovjet Unie toestemming een NOVOSTI-correspondent in Nederland te stationeren. Het NOVOSTI-kantoor in Den Haag, gevestigd op de Nieuwe Parklaan 15, houdt zich behalve met nieuwsgaring voor de Sovjetpers vooral bezig met het verspreiden van propaganda-materiaal, onder andere in de vorm van commentaren van Sovjet-deskundigen op politieke ontwikkelingen in de wereld. Tot de werkzaamheden behoort ook het uitgeven van het "Informatie Bulletin", formeel een uitgave van de ambassade van de Sovjet Unie. De NOVOSTI-vertegenwoordigers in Nederland zijn V.A. D..., hoofd NOVOSTI-Den Haag en tevens 2e secretaris perszaken van de Sovjet Ambassade en A.N. P..., correspondent.

Inlichtingenaspecten

De relatief grote bewegingsvrijheid en het grote aantal contacten die de functie van persvertegenwoordiger met zich meebrengt, maakt deze uitermate geschikt als cover voor inlichtingendiensten. Naar schatting de helft van de in het buitenland gestationeerde Sovjet-correspondenten is direct danwel indirect betrokken bij activiteiten van de Sovjet-inlichtingendiensten KGB en GRU. Vooral NOVOSTI wordt veelvuldig gebruikt als cover-organisatie. Bijna alle NOVOSTI-vestigingen in het buitenland zijn bases voor inlichtingen-operaties. Omdat het meeste materiaal van NOVOSTI in Moskou geschreven wordt, kunnen de onder het cover van NOVOSTI-correspondent werkzame KGB- en GRU-officieren veel tijd besteden aan het spotten en recruterende van potentiële contacten. Het reguliere NOVOSTI-personeel is veelal gecoöpteerd en vervult support-taken ten behoeve van de inlichtingenofficieren.

Ook in Nederland is herhaaldelijk vastgesteld, dat medewerkers van de Sovjet-persvertegenwoordiging zich bezighielden met inlichtingen- en/of (heimelijke) beïnvloedingsactiviteiten. In het verleden zijn daarvoor drie Sovjets P.N.G. verklaard. De laatste uitwijzing vond plaats in 1981. De toenmalige TASS-correspondent V.V. L... had zich bezig gehouden met activiteiten die niet te verenigen waren met zijn journalistieke werkzaamheden.

Er zijn aanwijzingen dat enkele van de huidige medewerkers van de Sovjet-perssector in Nederland mogelijk betrokken zijn bij inlichtingen-activiteiten.

Tot Slot

De politiek van glasnost en perestroyka van partijleider GORBATSJOV heeft ook haar uitstraling op het functioneren van de media in de Sovjet Unie zelf. Het is echter nog te vroeg om aan te kunnen geven of deze recente ontwikkelingen gevolgen zullen hebben voor de werkwijze van de persvertegenwoordigingen van de Sovjet Unie in het buitenland. Wel is de laatste maanden geconstateerd, dat de nieuwe NOVOSTI-

correspondent P. een waar propaganda-offensief voert waarbij hij op soms agressieve wijze artikelen en interviews over de buitenlandse politiek van de Sovjet Unie aan de man tracht te brengen. Duidelijk is dat er op dit moment in het Westen een voedingsbodem aanwezig is voor Sovjet-propaganda.

(Ter illustratie : logo's van TASS, NOVOSTI en het KGB.)

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

=====

Internationale bijeenkomst van communistische en niet-communistische linkse partijen bij viering oktoberrevolutie in Moskou

Begin november werd in Moskou de 70ste verjaardag van de Oktoberrevolutie gevierd. Een van de opvallendste onderdelen van die viering vormde de internationale bijeenkomst die gehouden werd door vertegenwoordigers van een omvangrijke reeks van communistische, socialistische en sociaal democratische partijen, bevrijdingsbewegingen e.d. Het ging hier om een initiatief van Sowjetpartijleider GORBACHEV, die daarmee - niet voor het eerst trouwens - een internationaal forum creëerde waarvoor hij de hoofdelementen van zijn binnen- en buitenlandse politiek kon presenteren. Tegelijkertijd beoogde de bijeenkomst, die een informeel karakter droeg en daarom niet eindigde met gemeenschappelijke verklaringen of iets van dien aard, een bijdrage te leveren aan de toenadering tussen communistische en andere linkse partijen en ook tussen de communistische partijen onderling. De reacties van de deelnemers waren algemeen positief.

Het plan voor de nu in Moskou gehouden bijeenkomst werd afgelopen voorjaar voor het eerst in de publiciteit gebracht door CPSU-leider GORBACHEV zelf, in een interview met het blad van de Italiaanse communistische partij, l'Unita. Aan het begin van dat interview en buiten het kader van de van te voren schriftelijk ingediende vragen, deelde GORBACHEV toen min of meer langs zijn neus weg aan zijn ondervragers mee: "Wij zijn ... bezig een groot aantal delegaties van partijen en verschillende bewegingen uit te nodigen om de viering van de 70ste verjaardag van de Grote Oktoberrevolutie bij te wonen. We overwegen om voor te stellen op dat moment in Moskou een informele ontmoeting te houden met als doel een brede discussie over de belangrijkste zaken die de hele wereld beroeren, (een ontmoeting) die niet alleen door communisten maar ook door vertegenwoordigers van andere partijen zou moeten worden bijgewoond. Dat dan zonder documenten, slotverklaringen en dergelijke".

Dat GORBACHEV dit plan in l'Unita lanceerde, was ongetwijfeld geen toeval. De Italiaanse CP is tenslotte West-Europa's grootste en tegenover Moskou meest kritische communistische partij. Daar komt bij dat het ontwikkelen van contacten tussen communistische en niet-communistische partijen, m.n. socialistische en sociaal-democratische, een zaak is die juist door de PCI voortdurend en met nadruk wordt bepleit en die de partij tegelijkertijd hanteert als een van haar hoofdargumenten in de strijd die zij al jarenlang voert tegen het met enige regelmaat binnen de communistische wereldbeweging opgeworpen voorstel tot het houden van multilaterale communistische bijeenkomsten, c.q. een mondiale conferentie van CP-en. Volgens de PCI zouden dergelijke conferenties van CP-en kunnen leiden tot pogingen om de situatie van vroeger, waarin een bepaalde partij (de CPSU) de communistische beweging dirigeerde, te herstellen en zij zouden daardoor en door hun exclusief communistische karakter de samenwerking met de niet-communistische krachten alleen

maar schade toebrengen. Gezien haar voorkeur voor deze laatste vorm van samenwerking kon de PCI dus niet anders doen dan met GORBACHEV's plan instemmen.

Aan het slot van het interview brak de Sowjetpartijleider echter ook een lans voor multilateraal contact en samenwerking tussen de communistische partijen onderling. Hij kwam daarbij enerzijds opnieuw tegemoet aan het standpunt van de PCI door te verklaren dat ook volgens hem geen enkele partij de pretentie mocht hebben in een dergelijke samenwerking de leidende rol te kunnen spelen, maar noemde anderzijds het verzet tegen die onderlinge communistische samenwerking "onbegrijpelijk" en "gebaseerd op achterhaalde vooroordelen".

Gezien zijn uitspraken in het l'Unita-interview wilde GORBACHEV dus twee dingen. Het eerste was een multilaterale conferentie van communistische met niet-communistische linkse partijen en bewegingen en het tweede was een soortgelijke bijeenkomst, maar dan van communistische partijen onderling, m.a.w. een communistische wereldconferentie. Het ging hier wel om twee verschillende zaken, waarbij GORBACHEV kennelijk niet aan gelijktijdigheid dacht. Het organiseren van de eerstbedoelde ontmoeting stond duidelijk voorop. Het thema "communistische wereldconferentie" ligt trouwens bij diverse CP-en zo gevoelig dat zo'n conferentie zeker niet georganiseerd had kunnen worden in de korte tijd die blijkbaar nodig was om GORBACHEV's eerste initiatief te realiseren. De animo voor dit pluriforme evenement was, zeker ook bij de niet-communistische deelnemers, groot genoeg om deze bijeenkomst vlot doorgang te laten vinden.

Pluriform evenement

De bijeenkomst, die op 4 en 5 november plaatsvond, vormde zoals al opgemerkt, een van de opvallendste onderdelen van deze 70ste viering van de Oktoberrevolutie. Dat had verschillende oorzaken.

Allereerst was er het grote aantal deelnemende delegaties. Hoewel er wat dit betreft uiteenlopende cijfers circuleerden, hielden de meeste kranten het toch op een getal van rond de 180. In het grootschalige gebeuren kwamen vertegenwoordigers van ongeveer een derde van het aantal deelnemende partijen aan het woord. Met de anderen werd de afspraak gemaakt dat hun bijdragen, overigens net als die van degenen die wel aan het woord gekomen waren, in de Prawda zouden worden opgenomen.

Een tweede punt was dat de bijeenkomst inderdaad een opmerkelijk scala van linkse verscheidenheid opleverde. Naast orthodoxe CP-en gaven hervormingsgezinde communisten acte de presence, vertegenwoordigd was verder een groot aantal socialistische, m.n. Westeuropese socialistische partijen (o.a. uit Frankrijk, West-Duitsland, Italië, de Scandinavische landen en Nederland), de Westduitse Groenen waren er en tenslotte was er de bekende reeks bevrijdingsbewegingen. Niet onvermeld mag in dit verband blijven dat er ook gevallen van opmerkelijke afwezigheid waren. Dat gold dan speciaal de Chinese CP. Deze had geen delegatie gestuurd maar liet zich bij de herdenking van de revolutie slechts vertegenwoordigen door een afvaardiging van de Chinees-Sowjetrussische vriendschapsvereniging.

Een derde belangrijke omstandigheid was het feit dat zich in het deelnemersveld verschillende internationale kopstukken bevonden: de Cubaanse leider CASTRO, die aanvankelijk niet zou komen, T/ van de Zuidafrikaanse verzetsbeweging ANC, N uit Afghanistan, O/ uit Nicaragua, de Fin S als afgevaardigde van de socialistische Internationale, de onvermijdelijke ARAFAT en natuurlijk Sowjet nummer een, GORBACHEV zelf.

Wat het karakter van de bijeenkomst betreft, dat was zoals door GORBACHEV al in het 1'Unita-interview aangegeven, informeel. Dat betekende dat de deelnemers niet werden geconfronteerd met een ontwerp-slotverklaring of een soortgelijk vergaderdocument en dat zij vrij en waarover zij wilden hun standpunten naar voren konden brengen. Vooral de socialistische deelnemers hadden op dat laatste aangedrongen. Zo vielen naast de obligate loftuitingen van orthodox-communistische kant aan het adres van de Sowjet-Unie ook kritische geluiden te horen over de Sowjetinmenging in Afghanistan, de Sowjetbewapeningspolitiek, de mensenrechtensituatie in de Sowjet-Unie e.d. De deelnemers kregen daarbij de toezegging dat hun bijdragen integraal in de Pravda zouden worden opgenomen. Deze openheid en de vrijheid waarmee men zich kon uiten, werden vooral door de niet-communistische aanwezigen als een positief punt gewaardeerd, al betreurde men het vaak ook dat juist deze informele opzet, samen met de al vermelde grootschaligheid van het evenement, een werkelijke discussie uitsloot.

Hoewel in de bijdragen van de verschillende deelnemers soms uiteenlopende zaken aan de orde werden gesteld, tekenden zich over het geheel genomen toch duidelijk enkele hoofdthema's af. Dat waren vooral de strijd voor de vrede en de kwestie van onderlinge samenwerking, waarbij die samenwerking dan vaak weer in de eerste plaats in verband werd gebracht met de "vredesstrijd". In de woorden van het blad van de Franse CP, l'Humanite: "De strijd voor de vrede is een factor die verenigt". Deze thema's waren ook door GORBACHEV - voorzitter - in zijn inleiding al als de belangrijkste aangegeven, terwijl hij er bij de sluiting van de bijeenkomst opnieuw op terugkwam. "We zijn verenigd door twee dingen", zei de Sowjetleider bij deze laatste gelegenheid. "Wij allen treden op voor de belangen van de werkers en wij allen zijn bereid om het uiterste te doen om de oorlogsdreiging af te wenden en de internationale verhoudingen te verbeteren".

In zijn inleidend betoog had GORBACHEV vooral zijn politiek van glasnost en perestroika over het voetlicht gebracht en het belang daarvan uiteengezet, niet alleen voor de Sowjet-Unie maar ook voor de internationale verhoudingen in het algemeen. Deze politiek was bedoeld om een eind te maken aan "de vrees voor de Sowjetdreiging". GORBACHEV tekende hierbij aan dat het in de huidige situatie "onmogelijk" was om de internationale politiek slechts te zien in termen van "strijd tussen twee tegengestelde sociale systemen". De twee kampen hebben op een aantal punten gezamenlijke belangen, in het bijzonder op het punt van het voorkomen van oorlog. Daartoe was samenwerking nodig en GORBACHEV gaf aan dat zijn politiek en het door hem voorgestane "nieuwe denken" erop gericht waren de barrières voor een dergelijke samenwerking te verwijderen. Als zulke barrières hekelde hij het vasthouden aan steriele ideologische schema's en waarheidspretenties. "Wij claimen niet in het minst een monopolie op de waarheid", aldus de Sowjetleider, die verder stelde dat het marxisme geen pasklare antwoorden bood maar in de nu bestaande situatie opnieuw geïnterpreteerd moest worden. GORBACHEV riep de deelnemers aan de bijeenkomst op om aan het zoeken naar een nieuwe benadering en naar nieuwe vormen van samenwerking mee te doen.

Dat was niet in de laatste plaats aan het adres van de niet-communistische deelnemers gericht, maar GORBACHEV benutte daarnaast de gelegenheid om nog eens te onderstrepen dat hij ook tussen de communistische partijen onderling nieuwe vormen van samenwerking nodig achtte. Hij sprak daarbij over "gemeenschappelijke actie in aangepaste vorm", over "een meer doordachte cultuur van wederzijdse relaties" en hij gaf te kennen dat "de CPSU geen twijfels (had) over de toekomst van de communistische wereldbeweging".

De betekenis van de bijeenkomst in Moskou

De preciese betekenis van de zojuist gehouden bijeenkomst zal weliswaar pas op langere termijn kunnen worden vastgesteld maar toch zijn er nu al enkele evaluerende opmerkingen te maken.

Allereerst mag deze gebeurtenis worden uitgelegd als een succes voor GORBACHEV persoonlijk. Het is al erg lang geleden dat een Sowjetleider een dergelijk prestigieus evenement heeft weten te realiseren. Dat is van belang voor de versterking van zijn positie in eigen land en partij.

Aan de bijeenkomst kan verder een algemene internationaal-politieke betekenis worden toegekend. GORBACHEV is er immers opnieuw in geslaagd een gelegenheid te creëren om zijn politiek en het daarop gebaseerde nieuwe image van de Sowjet-Unie uit te dragen. Dat hij dat bekwaam heeft gedaan, wordt bewezen door de algemeen positieve toon in de reacties van de deelnemers aan het evenement.

Ook in een meer specifiek opzicht, nl. voorzover het de bedoeling was om de relaties en de mogelijkheden tot samenwerking tussen communistische en socialistische, resp. sociaal-democratische partijen te verbeteren, lijkt de bijeenkomst als geslaagd te kunnen worden beschouwd. Zo werd namens de Belgische socialistische partij het voorstel gedaan in Europees verband een conferentie van communistische en socialistische partijen te organiseren en dat voorstel vond van verschillende kanten instemming. Het blad van de Nederlandse CP, De Waarheid, schreef in een commentaar dan ook dat de bijeenkomst wordt "beschouwd als een mogelijke voorloper op meer internationaal contact tussen communisten en socialisten".

Wat deze bijeenkomst tenslotte heeft betekend, c.q. zal gaan betekenen voor de betrekkingen tussen de communistische partijen onderling is op dit moment nog moeilijk aan te geven. In elk geval bleek opnieuw dat de CPSU onder GORBACHEV de samenhang en de samenwerking in de internationale communistische beweging wil verbeteren. De "aangepaste vormen" waarin dat gestalte zou moeten krijgen en de "meer doordachte cultuur" van de onderlinge relaties waarover hij sprak, werden door de Sowjetleider echter niet nader uitgewerkt. Opmerkelijk was dat concrete pleidooien voor het houden van een communistische wereldconferentie ook nu weer van de mindere goden kwamen, zoals bijv. Gus H., de leider van de communistische partij van de Verenigde Staten. De afwezigheid van de Chinese communisten geeft eens te meer aanleiding tot de conclusie dat niet alle CP-en te vinden zullen zijn voor GORBACHEV's plannen op dit punt. Ook de Italiaanse CP zal niet zomaar kunnen bijdraaien. GORBACHEV mag dan, zoals hierboven geciteerd, stellen dat zijn partij geen twijfel heeft over de toekomst van de communistische beweging, de PCI ziet zich al niet meer als deel daarvan. Deze partij beschouwt zichzelf, zoals zij het op haar congres van 1986 vastlegde, als "een integraal onderdeel van de Europese linkerzijde" en acht het idee van "een afzonderlijke, homogene communistische beweging" niet langer geldig.

Intussen heeft GORBACHEV met deze "gemengde" bijeenkomst heel wat CP-en het gevoel gegeven dat er niet alleen in de sfeer van samenwerking tussen communisten en niet-communisten iets nieuws op gang kan komen maar dat, zoals De Waarheid het formuleerde, "na jaren van verdeeldheid" de communistische beweging ook zelf "een nieuwe periode" is ingegaan. Wat GORBACHEV met dit gegeven zal weten te doen, moet worden afgewacht.

Deelname herdenking vanuit Nederland

De feestelijkheden te Moskou werden vanuit Nederland bijgewoond door delegaties van CPN en PvdA.

In haar toespraak stak CPN-voorzitter Elly IZÉBOUD, niet onverwacht, de loftrumpet over de verworvenheden van de Oktoberrevolutie. Zij bepleitte volgens De Waarheid de ".....herwaardering van het marxisme als maatschappij-kritische wetenschap. Een wetenschap die niet wil volstaan met het interpreteren van de werkelijkheid maar gericht is op het veranderen ervan".

Opvallend is dat deze zinsnede ontbreekt in de tekst zoals gepubliceerd in de Pravda en in het Oostduitse partijblad Neues Deutschland.

Los van de vraag of aan Oosteuropese zijde censuur is toegepast, ligt het voor de hand dat haar uitspraak bedoeld was voor binnenlandse consumptie, namelijk voor die orthodox-communistische krachten in en buiten de CPN voor wie het onverteerbaar is dat de betekenis van het "wetenschappelijk socialisme" aanzienlijk was afgezwakt in de discussies rond het CPN-beginselprogramma.

Communistisch Nederland was in Moskou verder vertegenwoordigd middels een kleine groep CPN-leden en een ruim honderd personen tellende delegatie van het orthodoxe Verbond van Communisten in Nederland (VCN).

Herdenking in Nederland

CPN en VNC vierden op 7 november afzonderlijk feest. Daaraan voorafgaand organiseerde de CPN een reeks herdenkingen in den lande tijdens welke medewerkers van de propaganda-afdeling van het Centraal Comité van de CPSU zich moeite gaven om "glasnost" en "het nieuwe denken" in praktijk te brengen.

Wat de concurrerende feestelijkheden op 7 november betreft: de CPN-bijeenkomst trok zo'n 100 belangstellenden en verliep gezapig en plichtmatig. Daarentegen wist het VCN - dat rond 1000 leden telt - ruim 1500 "gestaalde kaders" op de been te brengen. Deze bijeenkomst was voorbereid in samenwerking met een groep orthodoxe communisten, verenigd in de CPN-werkgroep Marxisme en Klassenstrijd. De aanwezigen vormden dus een gemeleerd gezelschap die de toespraken - onder andere door een functionaris van de Russische Ambassade - waarin zonder uitzondering werd gepleit voor hereniging van de Nederlandse communisten in een partij op marxistisch-leninistische grondslag, instemmend ondergingen.

Er zijn aanwijzingen dat die hereniging, wat de CPSU betreft, zou moeten plaatsvinden onder de vleugels van de CPN.

Zo trok het aandacht dat de oktober-editie van de CPN-uitgave Politiek en Cultuur een artikel bevatte van Vadim Z , eerste plaatsvervangend hoofd van het Internationaal Department van de CPSU en uit dien hoofde belast met het onderhouden van de relaties met niet aan de macht zijnde CP-en. Ook was de Sovjet-afvaardiging naar de VCN-herdenking beduidend "lichter" dan die welke de CPN-bijeenkomsten bijwoonde.

Trotskisme: USFI in Nederland

De trotskistische Vierde Internationale tendens Verenigd Secretariaat (USFI) streeft naar een socialisme op wereldschaal. Zij tracht dit doel te bereiken door de omverwerping van het kapitalistische systeem al dan niet door middel van een revolutie en desnoods gewelddadig. USFI telt zo'n 50 leden, de nationale secties. Zij hanteert het democratisch centralisme en derhalve zijn alle door het bestuur van USFI genomen besluiten bindend voor haar leden.

De leiding van USFI wordt gevormd door het Internationale Executief Comité (IEC) - het partijbestuur - en het hieruit gekozen Verenigd Secretariaat (VS), het dagelijks bestuur van USFI.

Tijdens de om de + 4 jaar gehouden wereldcongressen kiezen de leden een nieuw IEC en wordt een nieuw VS samengesteld. Tot een volgend wereldcongres wordt het VS beschouwd als hoogste orgaan van USFI. Het huidige IEC, dat op het 12e wereldcongres in januari 1985 werd gekozen, bestaat uit een onbekend aantal personen afkomstig uit 27 landen. Het VS is thans samengesteld uit 12 personen. De communicatie tussen de diverse nationale secties, het IEC en het VS wordt verzorgd door een zogenaamd Permanent Bureau (PB). Dit bureau zetelt in Parijs en bestaat voor zover bekend uit 3 leden van het VS.

Binnen de wereldpartij bestaat een effectieve compartimentering. Voor het bijwonen van de internationale vergaderingen ontvangen de deelnemers een persoonlijke uitnodiging, terwijl deze uitnodiging slechts in zeer kleine kring binnen de nationale secties bekend wordt gemaakt.

Tijdens een IEC-bijeenkomst wordt ongeveer een week lang intensief vergaderd over de reeds lang van te voren aan de deelnemers opgestuurde discussiestukken.

Dit jaar zou men binnen de wereldpartij met enkele problemen hebben gekampt. Als gevolg van het feit, dat enkele nationale secties zelfstandig zijn gaan optreden, dan wel samenwerken met andere politieke organisaties in hun land, ziet het USFI zijn invloed in de daarbij betrokken landen tanen. Aan de andere kant zou USFI zich echter hebben mogen verheugen over de aansluiting van een groep van + 200 Mexicanen.

Een ander probleem hing samen met de lage koers van de Amerikaanse dollar en de Engelse pond ten opzichte van andere valuta. Ongeveer de helft van de afdrachten van de nationale secties komt namelijk in dollars en ponden binnen. Aangezien het Permanent Bureau van USFI in Parijs is gevestigd heeft dit tot een aanzienlijk financieel verlies voor de partij geleid.

De afzonderlijke secties dragen overigens een vastgesteld bedrag per jaar af. Hiermede worden bekostigd het USFI-bureau en de USFI-publicaties, de internationale reizen van de leden van het VS en het IEC, de kosten van de gemeenschappelijke vergaderingen van de dagelijkse besturen van de secties Europa en Latijns Amerika, de campagnes van armlastige secties en de te Amsterdam gevestigde internationale kaderschool.

Deze kaderschool, het "Institut International de Recherches et de Formation pour promouvoir le Socialisme Scientifique" leidt leden der secties op tot kaderleden van de wereld partij, zodat zij in het land van herkomst belangrijke functies in hun partij kunnen vervullen. Zo'n opleiding bestaat uit een cursus van drie maanden. Gemiddeld nemen 20 personen afkomstig uit verschillende werelddelen deel aan een

dergelijke cursus, die enkele malen per jaar wordt gehouden. Daarbij is overigens een vereiste dat de deelnemers al een hoog scholingsniveau hebben en bereid zijn een grote inzet te tonen.

Aan de internationale kaderschool zijn 2 scholingsleiders verbonden, de Fransman Pierre R. , en de Belg Francois V. , beiden vermoedelijk lid van het VS. Daarnaast maken de Nederlanders Joost K. en Robertus W. , beiden partijbestuurslid van de SAP, deel uit van de staf van de school. De functie van W. hangt samen met zijn verkiezing tot lid van het IEC.

Het feit, dat de kaderschool in ons land is gevestigd en bovendien enkele Nederlandse medewerkers kent, verleent de Nederlandse sectie van USFI een niet onaanzienlijke rol in de wereldpartij.

SAP: de Nederlandse sectie

De Socialistische Arbeiders Partij (SAP) is de Nederlandse sectie van de Vierde Internationale tendens Verenigd Secretariaat. Zij dient zich derhalve te houden aan de politieke besluiten van deze wereldpartij en betaalt evenals de overige secties contributie. In 1987 droeg de SAP ruim tienduizend gulden aan USFI af, hetgeen de leden van de SAP als een absoluut minimum beschouwen. De SAP neemt de kosten van deelname aan internationale konferenties bovendien nog voor eigen rekening. Daarmee wil de SAP-leiding duidelijk maken dat de opbouw van een sterke internationale partij de hoogste prioriteit heeft.

De SAP heeft ongeveer 150 leden die derhalve een hoge contributie aan de partij moeten betalen.

De SAP-leden zijn ondergebracht in 12 afdelingen, waarvan die in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Eindhoven verreweg de grootste zijn.

Het SAP-congres

Van 9 t/m 12 oktober j.l. hield de SAP haar 9e partijcongres. Om veiligheidsredenen - met het oog op de "inplantingspolitiek", d.w.z. het infiltreren in bonden en bedrijven t.b.v. de SAP - maakt de partij gebruik van schuilnamen en droeg een gedeelte van het congres een besloten karakter. Het open deel was toegankelijk voor steunleden en sympathisanten van de partij.

Open gedeelte congres

Het SAP-congres werd in totaal door + 160 personen bezocht, onder wie 50 steunleden, 2 leden van de trotskistische jongerenorganisatie REBEL, een Canadees, twee Britten en een Vlaams lid van de Vierde Internationale uit Parijs. Spreekrecht tijdens deze samenkomst hadden alle afgevaardigden uit de afdelingen, de aftredende partijbestuursleden, de controlecommissie en de hierboven genoemde Canadees, Vlaming en een van de Britten. Gedurende het open deel werden vijf resoluties, op aangeven van de USFI geredigeerd, uitvoerig besproken.

Resoluties

In de resolutie "Taken en Perspectieven" stelt de SAP met het oog op het bereiken van een sterke revolutionaire partij te streven naar eenheid binnen de arbeidersbeweging. Teneinde zich te kunnen oriënteren op het bereiken van die eenheid dient de partij zich in te zetten voor samenwerking met partijen, bonden of andere organisaties, die een deel van de arbeidersbeweging organiseren.

Op die wijze kan de SAP tegelijkertijd werken aan het formuleren van socialistische alternatieven. Ook kan aandacht worden besteed aan het becommentariëren van het "reëel bestaande socialisme" in de USSR, dat de SAP niet als het lichtend voorbeeld beschouwt. De resolutie meldt voorts dat de SAP in haar streven naar socialisme op wereldschaal de nadruk zal leggen op de internationale solidariteit o.a. met Solidarinosc in Polen, de Britse mijnwerkers en de bevrijdingsbewegingen in Zuid-Afrika en Midden-Amerika.

De resolutie "Vrouwenstrijd" leidt tot de conclusie dat positieve discriminatie van de vrouw geboden is. Binnen de SAP zelf houdt dit in dat meer vrouwen in het partijbestuur en in belangrijke kaderfuncties gekozen moeten worden.

In de resolutie "Bonds en Bedrijvenwerk" verplicht de SAP zich het voortouw te nemen in het organiseren van de strijd ter verdediging van de belangen van de arbeidersklasse.

De SAP constateert het ontbreken van algemeen landelijke thema's voor politieke mobilisatie en richt zich op het ontwikkelen van verzet in bond of bedrijf. De partij verwacht op dit punt weinig goeds van de bondsleidingen. Gelet op deze koers is verdere inplanting in bonden en bedrijven voor de SAP derhalve van het grootste belang.

In de inleiding van de resolutie "Kontakten-werk van de partij", wordt uitgebreid het doel van de SAP behandeld: het vestigen van een socialistische maatschappij. Om dat doel te kunnen realiseren moet ieder lid zelfstandig in de klassenstrijd kunnen functioneren. Het verwerven van nieuwe leden denkt de partij via propaganda, het organiseren van openbare avonden en het colporteren met "Klassestrijd" te bereiken.

Zelfkritiek zet de toon van de resolutie "Jongerenwerk". De SAP constateert, dat linkse partijen (en vakbeweging) steeds minder aantrekkingskracht uitoefenen op jongeren. "PvdA, Klein Links en ook de SAP, zijn in toenemende mate aan het vergrijzen". Jongeren hebben kennelijk een ander referentiekader. "Veel ideeën en eisen, zoals recht op zelfstandig inkomen en bestaan, waarvoor door eerdere generaties is gevochten worden door jongeren van heden als gemeengoed beschouwd". De SAP zou daarom dienen in te spelen op recente acties van jongeren, rond milieu, (kern)oorlog, racisme, wonen, werkloosheid en onderwijs.

De SAP stelt, dat het "socialisme" in de Nederlandse partijpolitiek door jongeren nauwelijks als een herkenbaar alternatief wordt gezien. Het "socialisme"(...) zoals dat in de arbeidersstaten gestalte heeft gekregen wordt gelijkgesteld met onvrijheid en dictatuur", waardoor jongeren, die voor hun toekomst opkomen, niet automatisch aan socialisme denken.

De SAP stelt dan ook er voor te waken zich niet af te zetten tegen de grote waarde die jongeren hechten aan individuele vrijheid. "Juist het vechten voor gemeenschappelijke belangen zou voorwaarde zijn om tot individuele vrijheid te komen".

Deze opdracht dient de jongerenorganisatie REBEL uit te voeren. Het (mee)helpen opbouwen van de jongerenorganisatie REBEL ziet de SAP als een zeer belangrijke taak.

Besloten deel

Tijdens het besloten deel van het congres waren alle afgevaardigden uit de afdelingen, de mandatencommissie, het presidium, de nominatiecommissie en het aftredende partijbestuur - in totaal zo'n 70 personen - aanwezig. Gedurende dit congresdeel werden uitsluitend de organisatienamen (schuilnamen) der aanwezigen gehanteerd. Zij vormden tevens de groep stemgerechtigden.

De voor dit besloten deel opgestelde congrestekst "Versterking van de leiding van de SAP" werd uitvoerig besproken. In de tekst staat beschreven, dat de SAP, om de continuïteit van de leiding op alle nivo's te kunnen garanderen en te versterken, zichzelf gedwongen ziet "een bewuste kadervormingspolitiek en een bewuste loopbaanplanning voor kameraden in de (toekomstige) leiding van de partij" toe te passen. Derhalve dienen de partijbestuursleden zoveel mogelijk betrokken te zijn bij het praktische werk, zodat ook in het partijbestuur ervaringen van de werkvloer in de discussies betrokken kunnen worden. Een voordeel zou ook zijn dat het optreden van de partij beter is aangepast aan de mogelijkheden.

Aankomende kaders kunnen verplicht worden deel te nemen aan een cursus op de internationale kaderschool. Partijbestuursleden worden verantwoordelijkheden gegeven door hen zitting te laten nemen in partijbestuurscommissies.

Uit de tekst blijkt overigens, dat de SAP het dagelijks bestuur (DB) als de belangrijkste partijbestuurscommissie beschouwt. Tevreden stelt de SAP vast, dat een DB-lid een belangrijke functie als medewerker aan de internationale kaderschool van USFI heeft gekregen terwijl een DB-lid deel uitmaakt van het IEC. Verder wordt het DB van de SAP af en toe vereerd met een bezoek van een Belgische kameraad, die het informeert over de vergaderingen van het VS. En tot slot wordt ten aanzien van het DB opgemerkt, dat 2 leden het vorige wereldcongres bijwoonden. Voorts blijkt de partij over een aantal vrijgestelden te beschikken.

Enig tumult ontstond tijdens de bespreking van de leiding van de SAP. De uitlating "lekker stuk" aan het adres van een vrouwelijk partijbestuurslid was aanleiding om de spreker op grond van "sexistisch gedrag" uit het partijbestuur te wippen.

Verkiezing partijbestuur

Het nieuwe partijbestuur bestaat, evenals het vorige, uit 19 personen, van wie 9 deel uitmaken van de afdeling Amsterdam. Verder zijn de afdelingen Rotterdam, IJmond, Breda, Eindhoven, Deventer en Nijmegen vertegenwoordigd.

Na de verkiezing van het partijbestuur ging men over tot de stemming over de samenstelling van de controlecommissie. Deze commissie draagt de zorg voor de controle op alle door het bestuur van de SAP te nemen besluiten (die niet in strijd mogen zijn met de grondbeginselen en de huidige politiek van de USFI). Binnen de SAP wordt deze commissie dan ook als hoogste orgaan beschouwd. Zij bestaat uit slechts 3 personen t.w.:

Sabine K
K

, Theodorus W.

en Joost

Beoordeling congres

Opvallend voor dit congres was het ontbreken van een dissidente tendens of fractie rond een of meer onderwerpen (hetgeen binnen de SAP is toegestaan). Mogelijk is dit gevolg van het feit, dat geen van de aangenomen resoluties een wezenlijke verandering in de strategie en politiek van de partij betekent.

Slechts een enkel SAP-lid, onder wie Pim F. van de afdeling IJmond, uitte afwijkende meningen. F. pleitte voor een strakke, sectarische cellenstructuur.

Hiermede staat hij lijnrecht tegenover het beleid van de SAP, dat de afdelingen juist met zoveel mogelijk nieuwe leden wil uitbreiden. Dit vormde echter geen beletsel om hem in het partijbestuur te kiezen. Mogelijk, dat daarmee is getracht een werkelijke tendens binnen de organisatie te voorkomen.

Over het algemeen kan worden gesteld, dat het gehele congres redelijk gedisciplineerd verliep. Gelet op het overvolle programma was dit ook een vereiste. Het 9e SAP-partijcongres werd door de leden als erg nuttig en leerzaam ervaren. Bovendien bleek de sfeer onderling zeer goed.

Socialistische Partij: geen partij voor congressen

Op 14 november jongstleden hield de Socialistische Partij (SP) in Hilversum een partijcongres. Het was het vijfde sedert de oprichting van de partij als Kommunistische Partij van Nederland, Marxistisch-Leninistisch, in oktober 1971. In oktober 1972 werd de partij omgedoopt in SP, zodat het vijftienjarig bestaan van de SP op het congres aan de orde was.

De SP is de omvangrijkste van de groeperingen die in de jaren zestig voortgekomen zijn uit de pro-chinese oppositie binnen de CPN. Vanaf 1971 is het theoretische debat binnen de SP onderdrukt ten behoeve van een grote inzet in de dagelijkse belangenstrijd. Discussies op lage en hoge partijnivo's zijn vooral gericht op het nemen van besluiten voor concrete acties. Met die acties trachtte de SP de "gewone man" te bereiken, hetgeen leidde tot een oriëntatie op alledaagse belangenstrijd, met name de huisvesting, het milieu en de gezondheidszorg betreffend. Deze bepaalde uiteindelijk ook het beeld van de SP naar buiten toe: een actiepartij die bij gemeenteraadsverkiezingen behoorlijk wat aanhang verwerft, maar die in de landelijke politiek nog geen been aan de grond krijgt.

Binnen de SP heeft het houden van congressen een lage prioriteit gekregen. Dat blijkt wel uit het feit dat het vorige partijcongres op 30 mei 1976 plaatsvond. De feitelijke ontwikkeling van de SP is niet zodanig geweest dat het eerder houden van een congres niet wenselijk zou zijn geweest. Van het in 1976 gekozen partijbestuur van acht leden waren er nog slechts drie in functie, mantelorganisaties die toen nog de massabasis van de SP vormden zijn tussentijds opgeheven. Er deden zich tevens interne strubbelingen voor met enkele partijdistricten en moeilijkheden met de buitenwacht, die racistische tendenzen ontdekte in een SP-brochure over "Gastarbeid en Kapitaal".

De SP-leiding zal in die ontwikkelingen geen aanleiding hebben gezien om de in 1976 vastgestelde politiek te veranderen en zal wellicht ook geen behoefte hebben gehad aan een vernieuwing van de legitimatie van de eigen machtspositie. Het overlijden in 1986 van Daan M., die de partij sedert 1971 met ijzeren hand leidde, vormde feitelijk de voor- naamste reden om een partijcongres te organiseren.

Vijf onderwerpen sierden de congresagenda:

- een verslag van het Centraal Komitee (CK) over de periode vanaf 1976;
- een notitie over de verdere taken van de partij;
- een ontwerp van een nieuw beginselprogramma;
- een ontwerp van nieuwe statuten;
- verkiezing van het partijbestuur.

De vier teksten waren voorafgaand aan het congres in afdelingen en districten van de SP besproken. Dat kwam er in de meeste afdelingen op neer dat de teksten door een districtsvertegenwoordiger werden voorgelezen, waarna er kort over gediscussieerd en vervolgens over gestemd kon worden. Op die wijze was er "overeenstemming" voordat het congres plaatsvond. De meeste leden kregen de tekst voor het eerst onder ogen bij het betreden van de congreszaal. De vier teksten omvatten tezamen minder dan 30 pagina's.

In de beginselverklaring komt de SP naar voren als een starre marxistisch-leninistische partij, een partij van het stalinistische type waarbinnen discipline en eenheid het hoogste goed vormen.

De statuten geven aan dat tussen congressen het Centraal Komitee het hoogste partijorgaan is. Dit CK bestaat uit door het congres gekozen leden - het Partijbestuur - en de politiek secretarissen van de afdelingen. Heeft een afdeling minder dan drie leden, dan heeft de politiek secretaris geen stemrecht. Het CK heeft statutair merkwaardig genoeg een grotere formele macht dan het partijcongres. Het kan de door het partijcongres gekozen Partijbestuursleden afzetten (beroep op het congres is niet mogelijk) en bepaalt zelf of het nodig is een nieuw congres bijeen te roepen. De verantwoordingsplicht van het CK aan het congres lijkt in die omstandigheden veel op een wassen neus. Deze constructie biedt een "sterke leider" de mogelijkheid de zaken volledig naar zijn hand te zetten.

De tekst over de taken van de SP is onthullend. Een analyse van de ontwikkelingen in de wereld en van de ontwikkeling van de Nederlandse maatschappij ontbreekt nagenoeg volledig. Wat er geformuleerd is, omvat niet meer dan de grove algemeenheden, die al rond het einde van de vorige eeuw opgeld deden. Het opbouwen van het socialisme is volgens de SP "geen werk voor kamergeleerden". Toch heeft de SP-leiding behoefte aan een "Socialisties Handvest", waarin burgerrechten (op werk, wonen, veiligheid, gezondheid en een schoon milieu) worden vastgelegd en die rechten koppelt aan een minimum-program voor een socialisties Nederland. Het Handvest zal een functie moeten vervullen bij het vergroten van de landelijke bekendheid van de SP, die er weer toe moet leiden dat enkele leden van die partij - na twintig jaar van opofferingen voor de socialistische revolutie - de strijd vanuit "het pluche der Tweede Kamer" kunnen gaan aanvoeren.

Het partijcongres zelf was een strikt ceremoniële en dankzij de muzikale onderbrekingen ook nog een enigszins feestelijke gebeurtenis. Het nam, inclusief lunchpauzes en muzikale optredens, niet meer dan zes uur in beslag. Die tijd werd verder gevuld met het - opnieuw - voorlezen van de congres teksten, met een congresrede van partijvoorzitter Hans van H en een korte begroetingsboodschap van ANC-vertegenwoordiger M . Ook mochten afdelingsvertegenwoordigers verslag doen van hun successen in de strijd voor het socialisme. Ook "koos" het congres het zeven leden tellende partijbestuur. Daarbij werd openlijke kritiek geuit op partijvoorzitter Van H , die door enkele Nijmeegse afdelingsleden ongeschikt werd geacht voorzitter te blijven. Hun politieke carrière in de SP zal na dit congres wel snel ten einde zijn.

Het SP-congres trok in de publiciteit geen enkele aandacht. Buiten een ANC-vertegenwoordiger was er geen belangstelling uit het buitenland. Een duidelijk beeld van de internationale context van haar politieke actie heeft de SP niet. Zo'n beeld ontbreekt ook bij tal van nationale vraagstukken, zoals de sociaal-economische ontwikkeling, de vredesstrijd, jongeren- en vrouwenstrijd. Daardoor zal de SP zichzelf moeilijk van haar spontaneïsme kunnen bevrijden en een partij blijven die geen actie ontwikkelt op basis van een politiek program, maar afwacht tot "de omstandigheden het toelaten de strijd op gang te brengen".

III. POLITIEK (GEWELDDADIG) ACTIVISME

AKB zoekt nieuwe impulsen

Na een bloeiperiode in het begin van de 80er-jaren is de anti-kernenergie beweging (AKB) in ons land de laatste tijd in het slop geraakt. Dit is voor een deel te herleiden tot enerzijds een duidelijke, in de gehele Beweging aanwezige, "actiemoeheid", maar ook heeft de politieke beslissing om voor wat betreft kernenergie pas op de plaats te maken, de anti-kernenergie activisten veel wind uit de zeilen genomen. Er wordt gezocht naar mogelijkheden om de vlam brandend te houden.

Malaise

Illustratief voor de huidige stand van zaken is niet alleen het geringe aantal acties (zie het actie-overzicht) maar ook de kwaliteit ervan. De belangrijkste manifestatie in het afgelopen jaar was de actie-driedaagse bij de kerncentrale te Borssele. In totaal zo'n 3500 demonstranten wist het actie-comite "Nooit meer Tsjernobyl, Borssele dicht" in april jongstleden op de been te brengen. Hoewel de organisatoren met deze opkomst tevreden waren, was het in feite een zeer magere afspiegeling van vroegere acties in de AKB-sfeer. Het door het provocatief optreden van zogenaamde Autonomen uit Amsterdam uitgelokte geweld werd door het overgrote deel van de AKB met afkeuring ontvangen.

Tweestromenland

De AKB is zich overigens terdege bewust van de malaise waarin zij zich bevindt. Getracht wordt dan ook om het verzet tegen kernenergie nieuwe impulsen te geven. Hierbij tekenen zich binnen De Beweging twee stromingen af: aan de ene kant een grote groep die de gestelde doelen op vreedzame wijze via een breed samenwerkingsverband wil bereiken; aan de andere kant een groep radicale actievoerders die hierbij het aanrichten van (zaak)schade niet schuwt.

Het grootste deel van de AKB wijst gebruik van geweld af omdat dit afbreuk doet aan het verzet tegen kernenergie in het algemeen en daarnaast de opbouw van een nieuwe massa-beweging in de weg staat. De acties moeten vooral aansluiten op de actualiteit en de nadruk leggen op het dragen van realistische alternatieven voor kernenergie, aldus de geweldloze AKB. Het zwaartepunt van komende acties zal vooral op publiek gebied liggen, ondersteund door demonstratieve acties bij geselecteerde kernenergieobjecten. In de komende tijd zal vooral de problematiek rond het kernafval grote aandacht gegeven worden. Actueel wordt in dit verband het voorgenomen onderzoek naar mogelijkheden van afval opslag in zoutlagen in Noord-Nederland.

Het radicale deel van de AKB is vooral gegroepeerd rondom de bekende actievoerders Dirk B (Ede) en Peer de R (Amsterdam). Zij zijn ook de initiatoren geweest van het in Ede gevestigde Anti-Kernenergie Archief. Dit in 1986 van de grond gekomen archief verzamelt informatie

over kernenergie en over bedrijven en instanties die erbij betrokken zijn. Deze informatie wordt toegankelijk gemaakt voor zowel de eigen kring als, in principe, voor elke tegenstander van het gebruik van kernenergie.

De radicale AKB-vleugel neemt deel aan brede, demonstratieve acties in deze sfeer en poogt het karakter ervan, waar mogelijk, om te buigen in de richting van de eigen opvattingen. Daarnaast zoekt men voortdurend naar mogelijkheden voor het uitvoeren van eigen, gewelddadige acties met het doel directe schade aan het kernenergie programma toe te brengen.

Vanuit deze kring is het initiatief genomen tot het houden van een internationaal congres van radicale anti-kernenergie groeperingen in het najaar van 1988. Geestverwanten in een vijftiental landen zijn uitgenodigd hieraan deel te nemen. Gehoopt wordt dat zo'n internationale samenkomst, waar informatie en ervaringen zullen worden uitgewisseld, een stimulerende invloed zal hebben op (het radicale deel van) de AKB in Nederland.

Pluriformiteit of verbrokkeling in het politiek activisme

Van 30 oktober tot 1 november jongstleden vond in het kraakcomplex "Casa de Pauw" in Arnhem het Congres voor Solidariteit en Verzet plaats. Bedoeling was iets te doen aan het gebrek aan samenhang in het politiek activisme, zowel in theoretisch opzicht als in de praktijk van de actie. In De Beweging klinken meer geluiden over onvrede binnen en tussen de actiegroepen. Over de oorzaken lopen de meningen uiteen en dus worden verschillende oplossingen aangedragen. De belangrijkste passeren hier de revue.

De groei naar diversiteit

Nederland kent momenteel een breed scala van actiegroepen. Voor de meeste daarvan geldt dat de kraakbeweging er de voedingsbodem voor was of er onderdak aan verschaft (heeft). Het kraken bracht vele mensen met verschillende achtergronden en ideeën bijeen. De onderlinge verbondenheid uitte zich vooral op straat tijdens de doelgerichte, voor vele nieuwe mensen zeer toegankelijke actievormen zoals demonstraties. In de acties tegen speculatie en woningnood ontstond de behoefte aan ontmoetingsplaatsen en eigen media met aandacht voor actuele ontwikkelingen en discussies over de te volgen strategie voor de uitbreiding van de verworven macht. Geïnspireerd door het succes kwamen velen ook op andere terreinen in verzet tegen allerlei "misstanden" in de maatschappij.

Deze verbreding van het actieterrein heeft ook gevolgen gehad voor de onderlinge samenhang. Wie op zoek gaat naar een gezamenlijke noemer komt eerder uit bij een soort levenshouding die activisten gemeenschappelijk hebben dan bij een gezamenlijk doel en strategie. Een levenshouding waarin autonomie en individualisme de boventoon voeren. De samenhang wordt verder vooral bepaald door de actiebladen zoals BLUF!, DE ZWARTE e.a.

Malaise-gevoel

In De Beweging klinken al geruime tijd signalen dat het activisme in een malaise-periode zou verkeren. Ook de actiebladen maken melding van matheid in De Beweging. Omdat er van een beduidende afname van het aantal acties geen sprake is en ook het karakter ervan niet minder militant geworden is, lijkt het hier te gaan om een tamelijk subjectieve interpretatie van het in het voorafgaande gesignaleerde verschijnsel van diversificatie. Immers als het aantal actievoerders gelijk blijft maar zijn krachten verdeelt over een groter aantal actie-onderwerpen zal de slagkracht per actie kleiner zijn. Bovendien kan door het uiteenlopende karakter van de acties al gauw het idee ontstaan van vervlakking. Het is niet onaannemelijk dat actievoerders, die vinden dat hun eigen actie-onderwerp qua belang boven de rest uitsteekt dit als een versnippering van krachten beschouwen. Want manipulatie van een actiepotentieel als De Beweging is een stuk moeilijker als centrale, grote delen van De Beweging aansprekende thema's als het kraken, de kernenergie of de vrede naar de achtergrond verdwijnen. Op vage thema's als anti-kapitalisme en anti-imperialisme is het veel moeilijker mobiliseren.

Verklaringen en remedies

Vandaar dat actievoerders in verschillende delen van De Beweging aandacht schenken aan het verschijnsel malaise en proberen richting te geven aan wat zij als verbrokkeling beschouwen. Aangezien individualisme en autonomie de wezenskenmerken van De Beweging zijn, spreekt het vanzelf dat de analyses, die in dit verband worden gelanceerd, tegenreacties oproepen. Er zijn op het ogenblik een drietal visies te onderscheiden:

- Het kraakfundamentalisme:

Een twintigtal vooraanstaande krakers uit een vijftal Amsterdamse kraakgroepen, waaronder de Woongroep Staatsliedenbuurt, stelt zich op het standpunt dat de huidige (kraak-) beweging afgebroken moet worden om op de ruïnes een nieuwe, zuiverder beweging op te bouwen. De huidige kraakbeweging heeft volgens hen teveel van zijn politieke karakter verloren. Een gepolitiseerde kraakbeweging zou weer net als in de zeventiger jaren de samenbindende kracht van de hele Beweging moeten worden. Het kraken - met de daarbij behorende lifestyle en uitgangspunten - wordt gezien als grondvoorwaarde voor een vruchtbaar en eensgezind politiek activisme.

Deze groep heeft o.a. van zich doen spreken door een speurtocht naar verraders in eigen kring, een bijna stalinistische zuivering met o.m. een inbraak in een advocatenkantoor om via het proces verbaal te achterhalen welke krakers medewerking aan de politie hebben gegeven. Het overgrote deel van De Beweging blijkt weinig sympathie voor deze werkwijze te hebben hetgeen tot een heftige polemiek in de actiebladen heeft geleid.

- Repressie als bindmiddel:

Sommige kringen van De Beweging, die samenkomen in het zogenaamde actiebladenoverleg, zoeken de oorzaak van malaise in de toenemende repressie door de overheid. Deze zien zij onder andere belichaamd in het hanteren van artikel 140 Wetboek van Strafrecht en de toegenomen opsporingsactiviteiten. Deze ontwikkeling bedreigt De Beweging in haar bestaan hetgeen door een georganiseerd gemeenschappelijk verzet moet worden voorkomen. Hiertoe organiseerde een groot aantal actiebladen eind mei 1987 het congres "Uitval na Inval". Directe aanleiding was de inval van Justitie bij BLUF! in april 1987. Dit actiebladenoverleg tegen repressie is sedertdien gecontinueerd maar heeft nog niet tot een eensgezind standpunt geleid.

- De "totaal" strijd:

Een deel van De Beweging, dat zijn wortels heeft in de vroegere anti-militaristische actiegroep ONKRUIT, tracht door middel van een wereldomspannende maatschappij-analyse alle deelterreinen waarop door politieke activisten geacteerd wordt in een raamwerk onder te brengen. Tegenstanders in de discussie noemen het smalend het "totaal-denken". Deze maatschappij-analyse, doordoesend van een anti-imperialistische teneur, zouden de actiegroepen tot toetssteen en richtsnoer van hun acties moeten nemen. Het Congres voor Solidariteit en Verzet was bedoeld om een geselecteerde elite uit De Beweging in de gelegenheid te stellen over deze visie te discussiëren en deze eventueel over te nemen. De initiatiefnemers van het congres hebben als voorbereiding met verschillende groepen gewerkt om vanuit een anti-imperialistische visie tot discussiegrondslagen te komen over de onderwerpen "Internationale Solidariteit", "Imperialisme en Patriarchaat" en "Verzet in Nederland". Dat bleek een moeizaam proces omdat de opvattingen ver uiteen bleken te liggen. Op het congres zelf was dat niet anders.

De "totaalstrijd" als concept voor De Beweging werd door de + 100 congresgangers bepaald niet met open armen ontvangen. Het congres gaf een onsamenvattende discussie te zien en had eigenlijk geen concrete resultaten. Of het moet zijn dat er nadien in de actiebladen publicaties en discussies op gang gekomen zijn die het vuurtje voorlopig wel brandend zullen houden.

Verandering in De Beweging?

De oplossingen, die bedacht zijn om de zogenaamde malaise het hoofd te bieden, hebben logischerwijs tot een tegenreactie geleid. Dat komt omdat ze te weinig ruimte laten voor twee zaken die in De Beweging zwaar tellen: autonomie en individualisme. Het actieblad BLUF!, dat een platform wil zijn voor wat er in De Beweging omgaat maar dat door het redactie collectief tevens gebruikt wordt om een sturende invloed uit te oefenen, duidt de kraakbeweging aan als een politiek sociale beweging, die aan mensen de plek en de ruimte biedt om actief te zijn op diverse deelterreinen van het maatschappelijk verzet. Die verbondenheid geeft, aldus BLUF!, de mogelijkheid ervaringen uit te wisselen en samen na te denken over een politiek perspectief en de voors en tegens van de strijd. Voor een vaststaand ideologisch raamwerk, waaraan alle "deelstrijd" ondergeschikt gemaakt zou moeten worden, is in deze opvatting geen plaats.

Wat er ook waar is van de zogenaamde malaise in de actiewereld, buiten kijf staat dat het praten er over geleid heeft tot een interessante discussie tussen actievoerders onderling over het perspectief van De Beweging en tot nog vruchteloos lijkende speculaties over een verdergaande radicalisering in het politiek activisme.

Actie overzicht 1987

maandelijks: blokkade basis Woensdrecht

<u>Doel</u>	<u>Datum</u>	<u>Groepering</u>
Brandstichting MAKRO-Nuth	10 januari	Revolutionaire Anti Racistische Aktie (RARA)
Ontruiming kraakpand Mariënburcht te Nijmegen	19 januari	Krakers- Autonomen
Bommelding Hoge Raad, Ministerie van Justitie en van Binnenlandse Zaken, Paleis van Justitie, Den Haag	27 januari	Pseudo RARA
Inbraak en vernieling BB/bunkers te Noordwijk en Zoeterwoude en bunker Rijkswaterstaat te Maarssen, ver- nieling Ascon-mast te Lemelerberg	9 februari	Acties naar aanleiding van de NAVO- oefening Wintex- Cimex
Fake-melding PTT over het afsluiten van telefoonaansluitingen in het kader van Wintex-Cimex in Amsterdam, Arnhem en Utrecht	25 februari	Acties naar aanleiding van Wintex-Cimex
Vernieling bunker te Noordwijk	27 februari	"ONKRUIT goes to Hollywood"
Bezetting stadhuis Amsterdam	9 maart	Acties naar aanleiding van Wintex-Cimex
Vernielingsacties bij bedrijven met belangen in Zuid-Afrika	23 en 24 maart	"Internatio- nalistas Paseramos"
Bezetting Intertop Travel te Voorburg	3 april	"Internatio- nalistas Paseramos"
Inbraak MIBO-complex te Ede	7 april	basisgroep
Manifestatie/blokkade bij kern- centrale te Borssele	24 t/m 26 april	"Nooit meer Tsjernobyl- Borssele dicht"
Inbraak stadhuis Amsterdam	29 april	"Werkgroep openbaarheid van bestuur"

Inbraak NS-bunker te Maarsbergen	17 mei	"ONKRUIT tussen de rails"
Sabotage Shell-station te Krimpen aan de IJssel	10 juni	"Soweto commando"
Bezetting BB-bunker te Haarlem	11 juni	anti-militaristen
Sabotage Shell-stations te Nieuwegein en Zaanstad	19 juni	RARA
Blokkade MEBIN betoncentrale te Diemen	26 juni	Burgelijke Ongehoorzaamheid en Non Kooperatie (BONK)
Sabotage depot Shell-produkten	26 juni	RARA
Vierdaagse manifestatie rond Woensdrecht	25 t/m 28 juni	basisgroepen
Blokkade van 6 militaire bases	27 juni	Breed Initiatief voor Verdergaande Actie tegen Kruisraketten (BIVAK)
Beschadiging voertuigen op DAF-complex te Eindhoven/Geldrop	17 juli	Acties naar aanleiding van NAVO-oefening Reforger
(Zie 3e kwartaaloverzicht 1987 voor anti-Reforger acties)		
Beschadiging ambassade Chili te Den Haag	20 juli	onbekend
Alternatieve Vierdaagse in en om Nijmegen	21 t/m 24 juli	"Is het hier oorlog"
Vrouwenaktieweekend te Woensdrecht	7 t/m 9 augustus	Anti-militaristische vrouwen
Sabotage vrachtwagens MEBIN te Blerick	8 en 9 augustus	"Kleinschalige saboteurs"

Nepbom bij Mobil-station te Apeldoorn	23 augustus	Pseudo RARA
Bezetting NS-hoofdkantoor te Utrecht	10 september	Verdachten van deelname aan actie dd. 17 mei
Prinsjesdagacties in meerdere steden	15 september	lokale activisten
Anti-fascisme demonstratie te Haarlem	19 september	De Beweging
Actiedag tegen het regeringsbeleid te Den Haag. Ordeverstoringen en vernielingen. Confrontatie met politie en Haagse jongeren, waaronder extreem rechtse	19 september	De Beweging
Sabotage schakelkasten NS op het traject Amsterdam-Haarlem	13 oktober	"Actiegroep Anti Doofpot"
Demonstratie Paleis van Justitie te Arnhem in verband met berechting verdachten actie dd. 19 januari	15 oktober	Autonomen en basisgroepen
Anti-fascisme demonstratie te Den Haag	17 oktober	De Beweging
Demonstratieve acties te Amsterdam en Den Haag in verband met bezoek president DUARTE van El Salvador	19 en 20 oktober	De Beweging
Bezetting MELCHEMIE te Arnhem	20 oktober	BONK
Vierdaagse manifestatie rond Woensdrecht	21 t/m 24 oktober	Anti-militaristen
Sabotage districts-buro's RP-Nijmegen	28 oktober	"Politie Inkrimpings Dienst"
Demonstratie tegen kernbewapening te Den Haag	31 oktober	BIVAK
Bezetting afdeling bevolking stadhuis te Nijmegen	2 november	"Bevolkings Bevrijdings Team"
Sabotage BRONSWERK te Amersfoort	7 november	"geen wapens voor Irak/Iran"
Demonstratie Kerncentrale Dodewaard	12 december	AKB

Verstoring bijeenkomst Nederlands- Zuidafrikaanse Werkgemeenschap te Den Haag	12 december	Wergroep Zuidelijk Afrika
Bezetting huisvestingsbureau Amerikaanse luchtmacht te Hoogerheide	17 december	BONK
Bezetting MEPAVEX te Bergen op Zoom	29 december	BONK
Demonstratie vliegbasis Volkel	29 december	Eindhovense activisten

=====

IV. TERRORISME

Iers terrorisme

Voor de grootste terreurorganisatie in het Ierse geweldsspectrum, de "Provisional Irish Republican Army" (PIRA), is 1987 geen voorspoedig jaar gebleken. Zo verloor een van de PIRA-bataljons in mei 1987 acht van zijn leden toen deze bij een aanslag op een politiebureau te Loughgall (Noord-Ierland) in een hinderlaag liepen van Britse commando's. Het bleek voor de PIRA het grootste verlies te zijn sedert de bloedige jaren van de "Black and Tan-war" rond 1921.

De politieke vleugel van de PIRA, de "Sinn Fein", zag aanzien en gezag aangetast toen in november een PIRA-bom in Enniskillen elf burgerslachtoffers maakte. De PIRA verspeelde hierdoor veel krediet. Het "PIRA-High Command" in Belfast beleefde zijn deceptie in maart 1987. Een bomaanslag op het Britse legerkamp te Rheindahlen (BRD) verwondde "slechts" dertig (overwegend) Westduitse officieren. Geen enkele Britse militair raakte gewond of liet het leven, waardoor de aanslag door de PIRA als mislukt wordt beschouwd.

Tenslotte leed het "PIRA-High Command" te Dublin een gevoelig verlies door de ontdekking en inbeslagname van meer dan 100 ton wapens en munitie door de Franse douane.

De achtergronden van deze onderschepping lijken niet alleen interessant maar zijn ook van belang voor de nabije toekomst.

De PKK in Nederland

De achtergronden van het Koerdisch vrijheidsstreven werden beschreven in het derde kwartaaloverzicht van 1986. Mede naar aanleiding van geluiden dat politieke en criminele activiteiten in elkaar over zouden lopen, wordt de stand van zaken rond met name de PKK (Partiya Karkeren Kurdistan - Koerdische Arbeiderspartij) hieronder nader besproken.

De organisatie in Nederland

Buiten Turkije ziet de PKK zich als enige representant voor de Koerden. Zij streeft weliswaar naar bondgenootschappen met revolutionaire, democratische en antifascistische krachten en nationale bevrijdingsbewegingen, doch wil alle activiteiten zelf organiseren en leiden. Als gevolg van deze houding is er nauwelijks sprake van samenwerking met andere organisaties.

In Nederland heeft de PKK vijf regio's, namelijk - in volgorde van belangrijkheid - rond Den Haag, Amsterdam, Rotterdam, Deventer en Arnhem. De landelijke leiding zetelt in Den Haag en wordt gevormd door Nadire D. A. en Ali A.

Nadire D. is lid van het Centraal Comité van de PKK; zij is sinds eind november in Nederland met, naar wordt aangenomen, de opdracht de discipline te verbeteren en de financiële afdrachten van PKK-aanhangers op te schroeven.

De financiële campagne

Elk jaar wordt door de PKK afgesloten met een financiële campagne ten behoeve van de strijd in Koerdistan. In 1986 werd in Nederland een bedrag van fl. 2.000.000,- bijeengebracht; in 1987 was het streefbedrag twee maal zo hoog.

Voor het verzamelen van de bijdragen zijn per regio ophaalploegen gevormd die families, koffiehuisen en eethuisen aandoen. Als na een eerste - vaak nog redelijk vriendelijk - verzoek, het door de PKK gestelde bedrag niet betaald wordt, komen de ophalers terug om onder bedreiging van familie en goederen het verzoek om een bijdrage om te zetten in een eis. Vooral in de Haagse regio hebben in de laatste maanden van 1987 veel Koerden en zelfs Turken onder bedreiging financiële steun moeten leveren aan de PKK. In de andere regio's blijkt dat de Koerden met enig succes de hun opgelegde aanslagen kunnen aanvechten. Het feit alleen al dat de Koerden weerwoord geven aan de PKK, duidt erop dat Nadire D. haar handen vol zal hebben aan het herstel van de discipline onder de PKK-aanhangers.

Drugshandel wordt vaak genoemd als bron van inkomsten voor de PKK; bekend is weliswaar dat door sommige PKK-ers in drugs gehandeld wordt, de indruk bestaat echter dat het Centraal Comité niet als organisator optreedt, doch slechts een percentage van de winst opeist zoals het dat bij alle Koerdische zakenlieden doet.

PKK-aktiviteiten

Het aantal voor de PKK actieve Koerden in Nederland wordt geschat op 150, wat neerkomt op minder dan een procent van de circa 18.000 Koerden die in ons land verblijven. Door bedreiging met geweld, waaraan zonodig ook uitvoering wordt gegeven, manipuleert de PKK een groot deel van de overige Koerden in Nederland.

De PKK treedt naar buiten met bezettingen en het houden van demonstratieve optochten om in de media aandacht te krijgen voor de situatie van de Koerden in Turkije. Vooral tussen eind juni en eind november werden ook Westduitse doelen gekozen voor bezettingsacties.

Naast de over het algemeen vreedzaam verlopende bezettingen en demonstraties zijn er ook gewelddadige activiteiten te noemen die door de PKK georganiseerd werden.

Op 15 maart 1987 werd een door de Koerdische groepering Rizgari georganiseerde Newroz-(-nieuwjaars-)viering in de Deventer Schouwburg verstoord door schietende PKK-ers, waardoor zes personen gewond werden.

Op 27 maart 1987 werd het lijk van de Koerdische advocaat Mahmut B. in het Twente-kanaal aangetroffen. Naar alle waarschijnlijkheid is B. door de PKK vermoord omdat hij als een afvallige werd beschouwd.

Sinds 1984 zijn in West-Europa een tiental moorden gepleegd - op voormalige PKK-prominenten en op leiders van concurrerende Turkse of Koerdische organisaties - die worden toegeschreven aan de PKK.

Ondersteunende organisaties

De PKK staat niet officieel geregistreerd in Nederland. Diverse ondersteunende organisaties daarentegen wel en hiervan zijn het Koerdistan Comite Nederland en de Vereniging van Koerdische Arbeiders in Nederland (Komela Karkeran Kuerd li Hollanda - KKKH) het belangrijkste.

De Vereniging van Koerdische Arbeiders in Nederland (KKKH) is gevestigd in de Korte Lombardstraat 11 in Den Haag, terwijl zich een niet-officiële vestiging van de KKKH bevindt aan de 1e Helmerstraat 102 hs in Amsterdam. In deze gebouwen worden PKK-(bestuurs-)vergaderingen gehouden en worden acties voorbereid.

Yvonne K. is vaak aanwezig in het KKKH-gebouw in Den Haag en treedt op als woordvoerdster van het Koerdistan Comitee naar de pers en officiële instanties.

Verwachtingen

De PKK streeft naar de vestiging van een onafhankelijk Koerdistan op marxistisch-leninistische basis.

Daar de Turkse Republiek beslist niet bereid is de Koerden onafhankelijkheid te verlenen terwijl de Armeniërs een onafhankelijk Armenië zouden willen vestigen in vrijwel hetzelfde gebied als waar de Koerden aanspraak op maken, vechten de Koerden in feite voor een niet te verwezenlijken ideaal. In deze hopeloze strijd blijkt regelmatig dat de PKK-leiding, hoewel zij enerzijds bezig is met een guerrilla-strijd in Oost-Turkije, anderszijds toch tracht in West Europa geweldloos actie te voeren en de publieke opinie en de internationale organen voor zich te winnen. In de praktijk blijkt echter dat de media matig geïnteresseerd zijn in weer een bezetting of demonstratie, terwijl gewelddadigheden door de PKK in Oost-Turkije en West-Europa wel aandacht krijgen.

=====